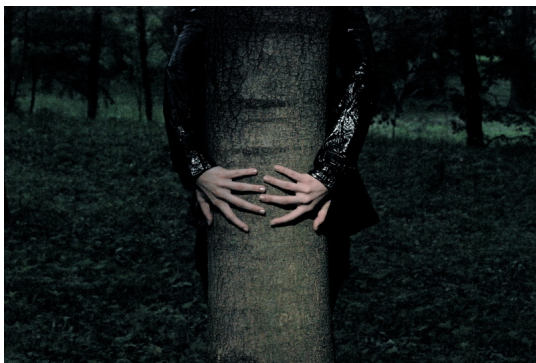

HOLTÁG

Akkoriban mindig őszt volt. Tavaszra, nyárra, télre nem emlékszem. Csak egyetlen hosszú, végtelennek tűnő ősze, amelyben nem volt idő, nem kezdődött és nem múlt el semmi. A kertek végében rakott tüzek füstje lebegett a folyó fölött. Ez a hosszan elnyúló, mozdulatlan füstcsík keretez be minden képet abból az időből. Az őszi, fanyar füstök illatára ma is összerándul a gyomrom, és a szívemben valami megremeg, mintha gyenge áramot vezettek volna belé.

A mezőkön rothadó körték illata. Valamivel lejjebb, közelebb a folyóhoz pedig az ártér hűvös iszapszaga. És mintha mindig alkonyodott volna, nem volt reggel és nem volt délután, csak egy folyamatos félhomály.

Nem volt olyan délután ebben az örökös félhomályban, amikor ne indultam volna el, ki a házból, le a folyóparti sétányra, el a régi szeszfőzde mellett, túl a kempingen, és akkor ott venni egy mély lélegzetet, mert onnantól lehetett egyáltalán lélegezni, onnantól tudtam normálisan lélegezni, addig csak a fuldoklás, a légszomj, a szédülés.

Nem volt senki. Nem volt egyetlen ember sehol. Illetve akik voltak, azok nem voltak sehol, egész nap sehol egy ember, miközben sok emberrel voltam körülvéve, tolongtak, tülekedtek, vihogtak, beszéltek folyamatosan. Ép ésszel nem tudtam felfogni, miről beszélnek. A szavaikat értettem, olykor válaszoltam is egy-egy kérdésre, csak ezeket a szavakat nem voltam képes elhelyezni abban a folyamatos őszben, amelyben éltem. Azoknak a szavaknak nem volt helyük bennem. Mintha létezne egy másik nyelv, amely kísértetiesen emlékeztet arra, amit én használok, mégsem értek egy szót sem belőle, miközben úgy teszek, mintha érteném. Azt a vékony falat, ami elválaszt tőlük, néha már tapinthatóan éreztem.

Ezt az elszigeteltséget olyasvalamiként éltem meg, mint az arcomat vagy a lábujjaimat. Hozzá tartozott önmagam észleléséhez a legkorábbi időktől kezdve, észrevétlen volt és magától értetődő, mint a lélegzetvétel.

Azt hiszem, ilyenek születtem, vagy már a születésem előtt is ilyen lehettem. Mindenesetre az első gyerekkori emlékeimet már ezen a láthatatlan, finoman szőtt, de minden pillanatban jelenvaló függönyön át látom. Kiszáradt, üres csigaházak, derekamig érő páfránylevelek, a kút kövén vastag moha, egy cirmos kandúr alszik a téglarakás tetején. Nézek egy bogarat, ahogy megpróbál bemászni egy kavics alá. Nagymamám lassú léptei a veteményeskertben. Határozottan érzem, hogy idegen vagyok itt, de az egész mégis szívfájdítóan otthonos. A növények között leülni, beülni az egyik öreg, Máltáról való leander alá, megszólal a harang, három éves lehetek, csillog egy keskeny ösvény a leander korhadt ládjának falán, egy meztelen csiga hagyta maga után. Levelek árnyai, harangszó, és az a néhány centi hosszú, csillogó út.

Felvenni a gumicsizmát, apám egy régi gumicsizmáját, előtte még egy munkásnadrágot, egy

koszos dzsekit, szólni a kutyának, akinek már rég nem kell szólni, mert tudja magától úgylis, mi következik, a kabátzsebbe a doboz cigarettát, gyufát, a jegyzetfüzetet és egy tollat, behúzni magam mögött az ajtót, a kulcsot a postaládába, aztán lehajtott fejjel, lehetőleg senkire nem nézve közben, elindulni a parton, az egészségügyi sétát végző nyugdíjas hölgyek között, a futni kihajtott gyerekek között, leszegett fejjel fújva a füstöt, nyomomban egy vizslával. Ekkor már tizenhat éves vagyok, és ez már az ősz, a folyamatos félhomály.

*

A költészetről beszélni, megfogalmazni egyáltalán a költészet lehetőségét, megteremteni azt a teret, amely a megfogalmazást lehetővé teszi, nos, minderre nem vagyok képes anélkül, hogy ne idézzem fel életemnek azt az időszakát, azt a bizonyos folyamatos őszt és félhomályt, amelyben úgy tizenhat éves korom környékén kezdtem élni, noha már azelőtt is abban éltem, csak nem tudtam, hogy számomra mit jelent mindez, és hogy miért van szükségem rá.

Kívülről úgy tűnt, szélsőséges introverzió, gyógyíthatatlan, mély melankólia, vagy depresszió inkább, amit kezelni kéne. Búval baszott, ahogy mondani szokás, rosszkedvű, mindig szomorú valamiért.

Vadludak húznak a mezőre hirtelen leereszkedett ködlepel fölött, csak a hangjukat hallani, és ebben a hangban ismertem magamra. Kagylok írnak a saját testükkel a holtág mély iszapjába gyönyörű kalligráfiákat, rövid verseket a fölöttük csillámló víztükörről, és ez volt az a nyelv, amit meg akartam tanulni. Elvadult almafák alatt ülni, és a göcsörtös ágak között nézni fel az égre. Rozzant, beszakadt tetejű kunyhókban végigsimítani egy-egy évek óta nem használt, kifényesedett nyelű kapát vagy gereblyét. Leguggolni egy halott madár mellé, nézni a szemeit, megpróbálni követni ennek az iránytalan, sehová nem tartó, és éppen ettől mégis a leginkább jelenvaló tekintetnek az aranyfonalát.

Az ártéri mezők egy körülkerített részén betonból épített gúlák sorakoztak. Négy vagy öt ilyen gúla egymás mellett, az úgynevezett védterületen. A környék ivóvizét rejtették ezek a betongúlák. Az egyik ilyen építményt szemeltem ki magamnak arra, hogy szinte minden délutánt fent töltsék a tetején, egy világoskékre mázolt vaslapon ülve, térdemen a jegyzetfüzettel. Vagy ha nem ott, akkor egy kidőlt, őszöreg ártéri fűzfa törzsén, szemben a sűrű erdővel borított szigettel. Gyorsan teltek ezek a kockás, farzsebben elférő vékony noteszek, nem takarékoskodtam a lapjaikkal, anyám hozta őket a régi munkahelyéről, volt belőlük bőven otthon. Nemrég olvastam újra ezeket a füzeteket, legalábbis egy részüket, amik megvannak még. Mert van olyan, ami elveszett, de olyan is, amit mindjárt azután, hogy betelt, elégettem. Nem tudtam elviselni azt a néhány füzetet, a közelségük is kibírhatatlan volt. A sziget hosszan elnyúló homokpadján raktam tüzet uszadékfából. Nehezen égtek, ellenkeztek, többször alájuk kellett gyújtani.

A megmaradt füzeteket olvasva döbbentem rá, hogy ugyanazokkal a kérdésekkel, vagy nevezhetném nyugodtan démonoknak is, szóval ugyanazokkal a démonokkal viaskodom ma is, mint bő másfél évtizeddel ezelőtt. Ami egyfelől megnyugtat, másfelől viszont elkeserít. Megnyugtat, mert látom, hogy akkor ugyanaz volt fontos, mint ami most, hogy nem felejtődtek el, nem hullottak alá a tudattalan éjsötét vizeibe azok a kérdések, amelyekkel számolnia kell

mindenkinek, aki él. És elkésért, mert látnom kell, hogy ezeknek a kérdéseknek nem voltam és nem vagyok képes a végére járni, hogy ezeket a démonokat nem voltam képes legyőzni, leszúrni őket, mint Szent György a sárkányt.

Van tehát egyfelől egy folyamatos kudarc, és van másfelől egy vissza-visszatérő, távoli remény a győzelemre egy beláthatatlan jövőben.

*

A költészetről, a versírás mikéntjéről, a szakmáról, ha úgy tetszik, szinte semmit nem tudok. Ami tudható, ami megtanulható, az valamikor, igen rövid ideig érdekelt, de hamar beláttam, hogy számomra ezek az ösvények járhatatlanok. Illetve nem is az, hogy járhatatlanok, inkább hamisak, nem tartanak sehová, legalábbis a számomra nem. A hang, ami szól, az a hang, ami általam, belőlem időről időre a maga bizonytalan és esendő módján artikulálódik, soha nem tűrt meg semmiféle kívülről rá erőltetett formát vagy szerkezetet. A szöveg íve, a szöveg ritmikája, a szöveg mestergerendája valami olyasmi kell hogy legyen, amiről nem tudok semmit, és mégis a legmélyebből irányítja minden mozdulatomat. Minden leírt mondatot és sort ennek az architektúrának kell tartania, különben nem más az egész, mint pusztá kellem, szálnalmas önmotogató. Ennek a magammal szemben támasztott követelménynek igen ritkán vagyok képes megfelelni. Szinte minden olyan pillanatra emlékszem, valószínűleg azért, mert olyan kevés volt belőlük, amikor mégis sikerült a helyére tennem azt a mestergerendát. Kegyelmi állapot, amelynek a lehető legkevesebb köze van hozzám. Csak használ valamire ez a személytelen erő. Nem velem, hanem az irányával és a tárgyával van elfoglalva. Ami bennem a legfinomabb és a legáttetszőbb, arról nem beszélhetek egyes szám első személyben.

*

A költészet, legalábbis az a körvonalazhatatlan, pontosan meg nem nevezhető, éteri tartomány, amit jobb híján a költészet szóval illetünk, számomra egyfajta betegséget jelent. Egy olyan betegséget, amely az egyetlen lehetőség a gyógyulásra. Ez a betegség a gyógyuláshoz vezető egyetlen út. Egészség, teljesség, beérkezetttség önmagában nem elképzelhető. Az út a sóvárgáson, a széttöredezettségen, a vágyakozáson keresztül vezet. És talán ott ér véget egyszer, egy hasonlóan finom pernyekupacban, mint ami tizenöt évvel ezelőtt maradt a zátony hosszan elnyúló homokpadján. Amikor a szövegből kiég minden haszontalan, oda nem illő elem, és nem marad más, csak a szövetein áttetsző hatalmas égbolt.